

หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม

ภทพิศ สัตย์สงวน

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 : การศึกษาเกี่ยวกับวิชามานุษยวิทยา	1
ลักษณะของวิชามานุษยวิทยา	1
สาขาย่อยของมานุษยวิทยา	3
การแบ่งวิชามานุษยวิทยาตามเนื้อหาสาระของวิชา มานุษยวิทยาและวิชาที่เกี่ยวข้อง	9 10
ประวัติความเป็นมาของวิชามานุษยวิทยา	11
ประโยชน์ของวิชามานุษยวิทยา	15
มานุษยวิทยาประยุกต์	18
บทที่ 2 : มโนภาพ "วัฒนธรรม"	20
<u>วัฒนธรรมคืออะไร</u>	20
การใช้มโนภาพวัฒนธรรมในวิชามานุษยวิทยา	20
<u>ความหมายของวัฒนธรรม</u>	22
<u>ลักษณะของวัฒนธรรม</u>	27
ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม	38
ระดับของวัฒนธรรม	43
ความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรม	45
วัฒนธรรมและความต้องการจำเป็นของมนุษย์	46
บทที่ 3 : ทฤษฎีทางมานุษยวิทยา	56
ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงคลาสสิก	57
ทฤษฎีการแพร่กระจาย	59
ทฤษฎีประวัติศาสตร์อเมริกัน	59
ทฤษฎีภาพรวมทางวัฒนธรรม	61
ทฤษฎีการหน้าที่นิยม	62
ทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่นิยม	63

	หน้า
มานุษยวิทยาการระลึกรู้ /	64
นิเวศวิทยาวัฒนธรรม	66
วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ	67
บทที่ 4 : การเรียนรู้วัฒนธรรม	70
ชีววิทยา กระบวนการขัดเกลาและวัฒนธรรม	70
การขัดเกลาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทตามเพศของตน (Sex Role Socialization)	72
บุคลิกภาพ วัฒนธรรม และการขัดเกลาทางสังคมในช่วงแรกๆ ของชีวิต	73
การขัดเกลาในช่วงหลังของชีวิต	74
พิธีกรรมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ของผู้ชาย (male initiation)	76
การขัดเกลาทางสังคมและการศึกษาแบบเป็นทางการ	77
การเลี้ยงดูเด็กและบุคลิกภาพในหมู่บ้านอินเดีย	80
บทที่ 5 : การจัดระเบียบทางสังคม	84
บรรทัดฐานทางสังคม	84
ประเภทของบรรทัดฐานทางสังคม	85
วิถีชาวบ้าน	85
จารีต	87
กฎหมาย	87
บรรทัดฐานประเภทอื่นๆ	89
ปัจจัยที่ทำให้เราปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม	92
สถานภาพ	93
บทบาท	96
สถานภาพและความสัมพันธ์ทางสังคม	98
บทที่ 6 : สิ่งแวดล้อมและแบบแผนการหาอาหาร	100
เขตของสิ่งแวดล้อมและแบบแผนการหาอาหาร	100

(ค)

	หน้า
สิ่งแวดล้อมและการปรับตัวของมนุษย์	101
แบบแผนต่างๆ ของการหาอาหารของมนุษย์	102
การล่าสัตว์หาของป่า (Hunting and Gathering)	103
พวกเอสกีโมคอปเปอร์ไนด์ในแถบขั้วโลกเหนือของแคนาดา	105
การเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน (Pastoralism)	106
ยาราแมคไซร์ : การปรับตัวแบบเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน	107
การเกษตรกรรมแบบกว้าง (Extensive Agriculture)	109
แดนนี่ : กลุ่มชนผู้ปลูกพืชเมืองร้อน	110
การเกษตรกรรมแบบเข้มข้น (Intensive Agriculture)	111
การเกิดขึ้นของกลยุทธ์ต่างๆ ในการหาอาหาร	113
บทที่ 7 : ระบบเศรษฐกิจ	114
นักมานุษยวิทยาศึกษาเศรษฐกิจ	114
ระบบเศรษฐกิจ	116
การผลิต	117
การหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ : ที่ดิน	117
สังคมล่าสัตว์หาของป่า	118
สังคมเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน	118
สังคมกสิกรรมพืชสวนหรือทำไร่เลื่อนลอย	119
สังคมเกษตรกรรมแบบเข้ม	119
การจัดองค์กรของแรงงาน	120
การแบ่งงานกันทำตามเพศ	121
การแบ่งงานตามอายุ	123
ความชำนาญเฉพาะอย่างในสังคมซับซ้อน	124
ทุน	125
การแจกจ่ายผลผลิต : ระบบการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่างๆ	125

	หน้า
การแลกเปลี่ยนแบบเท่าเทียมกัน	126
การแจกจ่ายผลผลิตและบริการต่างๆ	130
การแลกเปลี่ยนทางการตลาด	132
ทุนนิยมแบบดั้งเดิม : กลุ่มชนเผ่าคาเปาตู	133
กลไกระดับต่างๆ	135
บทที่ 8 : การจัดระดับสูงต่ำทางสังคมและการจัดช่วงชั้นทางสังคม	137
สังคมที่เท่าเทียมกัน (Egalitarian Societies)	137
สังคมที่จัดระดับสูงต่ำทางสังคม (Rank Societies)	138
สังคมที่จัดช่วงชั้นทางสังคม (Stratified Societies)	140
ชนชั้น (Social Class)	143
ชนชั้นและโอกาสชีวิต	146
วรรณะ	146
การเปลี่ยนแปลงในระบบวรรณะ	148
บทที่ 9 : การแต่งงาน ครอบครัวและครัวเรือน	150
การแต่งงาน และครอบครัว : การหน้าที่	150
กฎเกณฑ์ของการแต่งงาน : ข้อห้ามไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ระหว่างญาติสนิท	151
การแต่งงานนอกกลุ่มและการเป็นมิตร	154
กฎเกณฑ์การแต่งงานประเภทอื่นๆ : การแต่งงานภายในกลุ่ม	156
กฎเกณฑ์ให้แต่งงานกับคนบางกลุ่ม	156
ประเพณีการแต่งงานกับพ่อหม้ายแม่หม้าย	158
จำนวนคู่ครอง	158
ระบบมากมั่ว : กลุ่มชนโตต้าของอินเดียภาคใต้	160
การเลือกคู่	161
สิทธิ หน้าที่ และการแลกเปลี่ยนในการแต่งงาน	163
การแต่งงานคืออะไร	165

	หน้า
กลุ่มชนนายาของอินเดียภาคใต้	165
ที่อยู่หลังการแต่งงาน	167
ครัวเรือนเดี่ยว	169
ครัวเรือนขยาย	171
ประโยชน์ของครัวเรือนขยาย	174
บทที่ 10 : เครือญาติและสมาคม	176
เครือญาติ	176
การสืบเชื้อสาย	177
การนับญาติสายเดียว	178
การสืบเชื้อสายฝ่ายบิดา	179
การสืบเชื้อสายฝ่ายมารดา	180
การนับญาติสองฝ่าย	182
ศัพท์ที่ใช้เรียกเครือญาติ	182
สมาคมหรือกลุ่มคนที่ไม่ใช่เครือญาติ	187
สมาคมหรือกลุ่มคนที่มีรากฐานมาจากสถานภาพทางเพศ	188
การเป็นเมืองและสมาคมอาสาสมัคร	190
สมาคมไม่เป็นทางการในสังคมสมัยใหม่ : เครือข่ายทางสังคม	192
บทที่ 11 : ระบบการเมืองและการควบคุมทางสังคม	194
สังคมระดับแบนด์ (Band Level Societies)	194
การควบคุมทางสังคมและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	195
สังคมระดับเผ่า (Tribal Society)	196
การควบคุมทางสังคมและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	198
สังคมระดับ Chiefdoms	200
การควบคุมทางสังคมและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	200
สังคมระดับรัฐ (State Society)	201

	หน้า
การจัดช่วงชั้นทางสังคม	202
รัฐบาลกลาง	202
เอกสิทธิ์ของการใช้กำลัง	203
การเกิดขึ้นของสังคมรัฐ	203
บทที่ 12 : ศาสนาและระบบความเชื่อ	206
การหน้าที่ของศาสนา	206
พิธีกรรมทางศาสนาและการปรับตัว	208
ศาสนาและระบบสัญลักษณ์	209
ประเภทต่างๆ ของความเชื่อทางศาสนา	210
การปฏิบัติและพิธีกรรม	211
การสวดและการถวายของ	211
มายาการ (Magic)	212
การทำนาย (Divination)	213
คุณไสย (Sorcery)	214
การทำคุณไสย (Witchcraft)	215
การจัดระเบียบขององค์กรทางศาสนา	216
ลัทธิของปัจเจกชน (Individualistic Cults)	217
ลัทธิบูชาหมอมณี (Shamanistic Cults)	218
ลัทธิของชุมชน (Communal Cults)	219
ลัทธินับถือพวกพระ (Ecclesiastical Cults)	222
การเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมที่ให้ความพอใจมากกว่าเดิม (Revitalization Movements)	223
บทที่ 13 : การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในโลกปัจจุบัน	225
การติดต่อทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง	225
ลัทธินิยมสินค้าตะวันตกของชาวเมลานีเซีย (Cargo Cults)	225

(ข)

	หน้า
ความทันสมัยและการเปลี่ยนแปลง	228
เทคโนโลยี เศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลง	229
การเข้าสู่เศรษฐกิจโลก	229
การกลายเป็นเมืองและการเปลี่ยนแปลง	231
ความทันสมัยทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงโดยการวางแผน	232
การปฏิวัติในประเทศจีน	233
เชิงอรรถ	236
บรรณานุกรม	249